

Subjekt - a jeho „osvětí“

To, o čem mluvil von Uexküll jako o „Umweltu“ (a jeho žák Petersen jako o „Eigenweltu“), a co Patočka před válkou přeložil do češtiny jako „osvětí“, musí být mutatis mutandis aplikováno a uplatněno také na nižších úrovních, tj. na úrovni jsoucna „před-živých“ (a to zásadně všech). Tak třeba také každý atom (a také elektron a další subjaderné částice) mají vždycky kolem sebe určité jiné částice, ale i kvanta, a pole, atd., na které nějak „reagují“, pokud je vůbec mohou registrovat. Schopnost reagovat na okolí, tzv. reaktibilita, má pochopitelně nejenom své formy a úrovně, ale také své meze. J.B.Kozák např. mluvil o nízkém nebo vysokém prahu reaktivity, eventuelně o jejím hrubším nebo jemnějším „rastru“. Ale na této reaktivitě záleží, co se ve světě děje, a co se zejména bude dít. Každé „pravé“ jsoucno je ovšem reaktivní v rámci „svého“ světa, svého osvětí; je spjato se svým okolím právě prostřednictvím své reaktivity. Svět není úhrnem, souborem „daností“, „věcí“, nýbrž je jevištěm (či spíše dějištěm) nesčetných subjektů nejrůznějších úrovní, které reagují na ostatní v mezích své reaktivity, a to znamená jakoby v mezích svých osvětí. Svět je tedy sítí či spíše propletením nesčetných osvětí, založených aktivitami nesčetných subjektů, po nichž stále zůstávají nějaké „relikty“ z minulých dějů v důsledku tzv. setrvačnosti (ta je ovšem založena také subjekty, a to jejich schopností „navazovat“ na sebe, vracet se k sobě a opakovat své sebeustavování). Mluvit o „jednotě“ (integritě) světa znamená nevědět o tom, že tato „jednota“ nemůže být založena (zakládána) nikým jiným než právě těmi nesčetnými subjekty, které představují základní a neredukovatelnou pluralitu. V tomto smyslu totiž žádná „jednota“ světa předmětně neexistuje, není žádnou „daností“, ale vlastně se ustavičně děje, „rodí“ díky subjektům nejrůznějších úrovní, kteří (které) v rámci svých možností integrují svá osvětí. Orientovat se ve světě proto znamená porozumět tomu, jak se nejrůznější subjekty pokoušejí budovat a udržovat integritu svých osvětí.

(Písek, 060417-3.)